

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ & ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Η Πράξη "Εκπαίδευση Αλλοδαπών & Παλιννοστούτων Μαθητών" υλοποιείται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση" και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας

Βιωματικό εργαστήριο

**Υποστηρίζοντας την επαγγελματική
ανάπτυξη των εκπαιδευτικών:
σχεδιασμός- μεθόδευση- αξιολόγηση**

**Παραδείγματα καλών επιμορφωτικών πρακτικών
& Παρεμβάσεις**

18 Ιανουαρίου 2013

Αθήνα

Παραδείγματα καλών επιμορφωτικών πρακτικών

**Ένα παράδειγμα επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων:
Προετοιμασία- υλοποίηση- αποτίμηση**

Μαρία Λιακοπούλου, Διδάσκουσα στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Το παράδειγμα	
Τίτλος σεμιναρίου	«Πόσο 'αποτελεσματικό' είναι το σχολείο μας; Ερωτήματα, διαδικασίες, εργαλεία»
Τύπος σεμιναρίου	Διασχολική επιμόρφωση την οποία η πλειοψηφία των συμμετεχόντων παρακολούθησαν δια ζώσης και μια ομάδα Διευθυντών παρακολούθησαν το σεμινάριο εξ αποστάσεως μέσω απευθείας σύνδεσης
Διάρκεια	5 διδακτικές ώρες
Αποδέκτες	Διευθυντές σχολείων Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης
Φορέας οργάνωσης & υλοποίησης	Έργο «Εκπαίδευση παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών» και ειδικότερο το σεμινάριο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Δράσης «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας»
Στόχοι	<p>Το σεμινάριο είχε τριπλή στόχευση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σε επίπεδο γνώσεων να ενημερωθούν για: α) την αποτελεσματικότητα του σχολείου και τους παράγοντες που επιδρούν στην επίτευξή της, β) την αυτοαξιολόγησης, τους φορείς που εμπλέκονται, τις διαδικασίες και τα εργαλεία, καθώς και τη σύνδεση της αυτοαξιολόγησης με τον προγραμματισμό και την αποτελεσματικότητα σε επίπεδο σχολικής μονάδας • Σε επίπεδο στάσεων να προβληματιστούν οι συμμετέχοντες για το δικό τους ρόλο, τις δυνατότητες και τους περιορισμούς στο να επιδράσουν οι ίδιοι στην αποτελεσματικότητα του σχολείου από τη θέση του Διευθυντή και εκπαιδευτικού • Σε επίπεδο δεξιοτήτων να εξοικειωθούν με εργαλεία αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας

Στο πλαίσιο της συζήτησης στη στρογγυλή τράπεζα, καταρχάς, θα παρουσιαστεί το παράδειγμα του σεμιναρίου και στη συνέχεια η διαδικασία που ακολουθήθηκε και παράλληλα ο σχετικός προβληματισμός ως προς τα εξής σημεία: α) Σχεδιασμός: Πως και σε ποιο βαθμό ανιχνεύθηκαν οι ανάγκες των συμμετεχόντων; Πως επιλέχθηκαν και προσαρμόστηκαν οι στόχοι, το περιεχόμενο και η μεθόδευση του σεμιναρίου στις ανάγκες των συμμετεχόντων; Ποιες άλλες πληροφορίες αξιοποιήθηκαν για το σχεδιασμό του σεμιναρίου; β) Υλοποίηση: Σε ποιο βαθμό υλοποιήθηκαν όσα σχεδιάστηκαν; Που οφείλονται οι όποιες αποκλίσεις και πως επέδρασαν στην επίτευξη των στόχων του σεμιναρίου; γ) Αποτίμηση: Πως έγινε η αποτίμηση του σεμιναρίου: κριτήρια αποτίμησης και πηγές άντλησης πληροφοριών.

**Ο επιμορφωτής ως σχεδιαστής ενός πολυτροπικού περιβάλλοντος επιμόρφωσης:
αναστοχασμός μέσα από παρεμβάσεις επιμόρφωσης εκπαιδευτικών**

Δήμητρα Μακρή, Σχολική Σύμβουλος Δ.Ε. Α΄ Αθήνας

Το παράδειγμα	
Τίτλος σεμιναρίου:	Προβλήματα συμπεριφοράς και διαχείρισή τους
Τύπος του σεμιναρίου:	Ενδοσχολική επιμόρφωση
Αποδέκτες:	Εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Οι επιμορφούμενοι έχουν διαφοροποιημένες ανάγκες και τρόπους απόκτησης της προσφερόμενης επιμόρφωσης. Ο επιμορφωτής ως σχεδιαστής ενός περιβάλλοντος μάθησης, για να είναι αποτελεσματικός χρειάζεται να επιλέξει οποιοδήποτε συνδυασμό ή ταξινόμια επιλεγμένων δραστηριοτήτων αρκεί κάθε προτεινόμενη Γνωστική Διαδικασία να κάνει τους εκπαιδευτικούς να σκεφτούν με ρητό και ξεκάθαρο τρόπο την πλέον κατάλληλη αλληλουχία και το εύρος των δραστηριοτήτων μάθησης που θα χρησιμοποιήσουν και αυτοί με τη σειρά τους για τους μαθητές τους. Με τον τρόπο αυτό ο επιμορφωτής ωθεί τους εκπαιδευτικούς, που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, να εμπλακούν ως αναστοχαστικοί επιστημονικοί συνεργάτες στην επιμορφωτική διαδικασία.

Η δειγματική διδασκαλία ως επιμορφωτική τεχνική στα ενδοσχολικά σεμινάρια: Απόψεις των εκπαιδευτικών

Νικόλαος Μάνεσης, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ70 Π.Ε. Αχαΐας

Το παράδειγμα	
Θέμα σεμιναρίου:	Η διδασκαλία της Ιστορίας στη ΣΤ' Δημοτικού
Τύπος του σεμιναρίου:	Ενδοσχολικό Σεμινάριο, διάρκειας 2 ωρών
Αποδέκτες:	Εκπαιδευτικοί ΠΕ70 κάθε σχολικής μονάδας της Περιφέρειας
Στόχοι:	Συζήτηση για τη μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας και τη διδακτική γενικότερα

Στο πλαίσιο των ενδοσχολικών σεμιναρίων που διοργανώνω ως Σχολικός Σύμβουλος της 2ης Περιφέρειας Αχαΐας, μετά από αιτήματα των εκπαιδευτικών των σχολείων, σχεδίασα και υλοποίησα τις φετινές επιμορφωτικές δράσεις, με βάση τη δειγματική διδασκαλία. Σε όλα τα σχολεία της Περιφέρειας, δίδαξα μια ενότητα του μαθήματος της Ιστορίας της ΣΤ' τάξης. Όλοι οι εκπαιδευτικοί ΠΕ70 του σχολείου παρακολουθούσαν τη διδασκαλία και έπειτα για 45' αξιολογούσαμε τη διδασκαλία που παρακολούθησαν και συζητούσαμε σχετικά. Οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί και ο διευθυντής του σχολείου απασχολούσαν τους μαθητές των άλλων τάξεων. Συνολικά περίπου 150 εκπαιδευτικοί ΠΕ70 παρακολούθησαν τη διδασκαλία, στα 21 σχολεία της Περιφέρειας.

Οι στόχοι που επέλεξα να διδάξω εγώ ο ίδιος ήταν επειδή επιθυμούσα να δείξω:

1. ότι μια διδασκαλία μπορεί να είναι στοχευμένη
2. ότι είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί σε 45', αν ο εκπαιδευτικός ο οποίος γνωρίζει καλά τους μαθητές του, έχει επιλέξει ποιον ή ποιους στόχους πιθανόν δε θα πραγματώσει
3. τη διδακτική χρήση των πηγών στην Ιστορία
4. την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Στους εκπαιδευτικούς χορηγήθηκε ως σχάρα αξιολόγησης το εργαλείο αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου, το οποίο αναφέρεται σε 8 άξονες: στόχοι του μαθήματος, οργάνωση, χρήση δραστηριοτήτων εμπέδωσης, υποβολή ερωτήσεων, χρήση μοντέλων διδασκαλίας, αξιοποίηση του χρόνου, η τάξη ως μαθησιακό περιβάλλον, αξιολόγηση και γενικές παρατηρήσεις.

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ανέδειξε χρήσιμα στοιχεία για μελλοντική χρήση. Ως προς τους στόχους που είχα θέσει οι ίδιοι απάντησαν ότι και οι τέσσερις προαναφερόμενοι στόχοι επιτεύχθηκαν. Επιπλέον, παρατήρησαν ότι θεώρησαν πολύ σημαντική την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος, τη συνεχή γνωστοποίηση των στόχων, το όμορφο και ζεστό κλίμα αλληλεπίδρασης, αλλά και το ότι επιθυμούν από τον σχολικό σύμβουλο να μη διστάζει να εκτίθεται. Εξαιρετικά ενδιαφέρουσες ήταν οι απόψεις των μαθητών, οι οποίοι στη δική τους αξιολόγηση περιέγραψαν με πολύ θερμά λόγια την εμπειρία τους αυτή.

Την επεξεργασία των δεδομένων έκανε η Ευανθία Καραμπάση, εκπαιδευτικός ΠΕ70, Med στις επιστήμες της Αγωγής

Ένα παράδειγμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Παναγιώτης Μανιάτης, διδάσκων Ε.Κ.Π.Α.

Το παράδειγμα	
Τίτλος σεμιναρίου:	Η διδασκαλία στο πολυπολιτισμικό σχολείο. Ζητήματα διαπολιτισμικής μάθησης και επικοινωνίας
Τύπος του σεμιναρίου:	Εξ αποστάσεως σεμινάριο
Αποδέκτες:	Εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Το σεμινάριο επικεντρωνόταν σε ζητήματα διαπολιτισμικής διδακτικής και μάθησης, καθώς και επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης στην πολυπολιτισμική τάξη. Κατά το στάδιο του σχεδιασμού τέθηκαν στόχοι που αφορούσαν την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και της αλλαγής στάσεων και απόψεων των εκπαιδευτικών. Μεθοδολογικά, στη συγκεκριμένη επιμορφωτική δράση επιχειρήθηκε ο συνδυασμός της θεωρητικής προσέγγισης με έναν εργαστηριακό - βιωματικό χαρακτήρα. Το σεμινάριο περιελάμβανε την εκπόνηση εργασίας που σχετιζόταν με την εφαρμογή διδακτικών παρεμβάσεων. Οι διδακτικές αυτές παρεμβάσεις/εργασίες, καθώς και η διερεύνηση των προσδοκιών των εκπαιδευτικών πριν από το σεμινάριο και ο έλεγχος της κάλυψής τους μετά από αυτό, αποτέλεσαν τα βασικά κριτήρια αξιολόγησής του.

Ενισχύοντας τη συμμετοχή και την αλληλεπίδραση μέσα από δραστηριότητες αναστοχαστικού κριτικού διαλόγου δια ζώσης και από απόσταση

Γεώργιος Σιμόπουλος, Εκπαιδευτής ενηλίκων

Η προσέγγισή μας βασίζεται σε ένα «μεταβατικό σχήμα» όπου εκπαιδευτικοί και μαθητές εμπλέκονται σε κοινές-παράλληλες διαδικασίες κριτικής διερεύνησης: για να καταστεί ικανός ο εκπαιδευτικός να διαχειριστεί ζητήματα ετερότητας σε μια σχολική τάξη σε ένα πλαίσιο διαπραγμάτευσης, πρέπει να έχει πρώτα ο ίδιος διαχειριστεί ζητήματα της προσωπικής του θεωρίας, των ρητών ή άρρητων παραδοχών και νοητικών του συνηθειών, με τη βοήθεια μιας ομάδας συναδέλφων και «κριτικών φίλων». Στοχεύοντας, για παράδειγμα, στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής ικανότητας των εκπαιδευτικών, οι ίδιες δραστηριότητες, με τις απαραίτητες προσαρμογές στο περιεχόμενο και τη διαδικασία, θα χρησιμοποιηθούν και για την ενίσχυση της ενσυναίσθησης και της πολιτισμικής αλληλεπίδρασης σε μια σχολική τάξη. Έτσι, το σχήμα που προτείνουμε συγκροτείται από μια σειρά δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διαφορετικά πλαίσια, από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση έως και την εκπαίδευση ενηλίκων και έχουν μέχρι σήμερα αξιοποιηθεί σε σχολικές τάξεις, σε σεμινάρια εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, αλλά και σε ενέργειες κατάρτισης άλλων επαγγελματικών ομάδων.

Οι δραστηριότητες αυτές, επειδή αναφέρονται πρωταρχικά σε θέματα στάσεων, είναι κατεξοχήν βιωματικές, βασίζονται σε ρεαλιστικές μελέτες περίπτωσης -που ανασύρουν εμπειρίες και συναισθήματα-, σε προσομιώσεις, παιχνίδια ρόλων, εργασία σε μικρές ομάδες και κριτικό διάλογο. Παράλληλα, οι εκπαιδευτές έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ως «πολιτισμικοί προβοκάτορες», αναδεικνύοντας εκείνα τα στοιχεία γνώσεων, συναισθημάτων και συμπεριφορών που αποσταθεροποιούν παγιωμένα νοητικά σχήματα, στερεότυπα και πολιτισμικές γενικεύσεις.

Πρόκειται, τέλος, για ένα σχήμα ευέλικτο που βασίζεται στη δυνατότητα εναλλακτικών επιλογών και προϋποθέτει την ύπαρξη ενός «διευκολυντή» - «στοχαζόμενου επαγγελματία». Οι δραστηριότητες μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα, σε μια εκπαιδευτική παρέμβαση 40' ή να διαρθρωθούν σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα διάρκειας 30-40 ωρών, μέρος του οποίου ενδέχεται να υλοποιηθεί από απόσταση.

Παρεμβάσεις

Μια αναφορά σε διεθνείς και ελληνικές τάσεις επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών

*Δημήτριος Κ. Γιαννακόπουλος, π. Πάρεδρος Αξιολόγησης και Επιμόρφωσης Π.Ι.,
Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Αργολίδας*

Σε επίπεδο Ε.Ε., η ιδιότητα του εκπαιδευτικού γίνεται αποδεκτή ως τρισυπόστατη, με την έννοια του αρμονικού συγκερασμού στην ίδια προσωπικότητα τριών διαστάσεων: Επιστήμονας - Παιδαγωγός - «Επαγγελματίας». Η τελευταία από τις τρεις αυτές διαστάσεις είναι εκείνη η οποία υπόκειται σε διαρκή εξέλιξη και σχετίζεται άμεσα με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών δεν νοείται βέβαια, χωρίς την ανάληψη από τους ίδιους μιας προσπάθειας αυτό-μόρφωσης αλλά και χωρίς τη μέριμνα του φορέα τους προς συστηματική επιμόρφωσή τους.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, οφείλει να λαμβάνει υπόψη 1) τις βασικές αρχές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Δια Βίου Μάθησης 2) Το πρότυπο του αυτόνομου Δασκάλου - Δημιουργού με συνδιαμορφωτικό ρόλο στο εκπαιδευτικό σύστημα που υπηρετεί. Σε ό,τι αφορά την πρώτη προϋπόθεση, αυτή υπαγορεύει το σχεδιασμό και την υλοποίηση της επιμορφωτικής διαδικασίας βάσει των ενδιαφερόντων και των αναγκών, όπως προσδιορίζονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς ως «target -groups», και ανιχνεύονται μέσω της «needs analysis». Η δεύτερη προϋπόθεση υποδεικνύει την αποδοχή του εκπαιδευτικού, ως αυτόνομου επιστήμονα και παιδαγωγού. Ένας τέτοιος εκπαιδευτικός θεωρείται επαρκώς αξιολογητής των μαθητών του, θέτει ο ίδιος τους διδακτικούς στόχους και είναι σε θέση να αξιολογήσει την επίτευξή τους, εφόσον τον χαρακτηρίζει κουλτούρα αυτο-αξιολόγησης.

Αυτές τις κατευθύνσεις δείχνει να ακολουθεί και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, εφόσον:

- 1) Άρχισε ήδη να ζητεί και να λαμβάνει υπόψη τη γνώμη των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χάραξη της επιμόρφωσής τους
- 2) Σχεδιάζει και εφαρμόζει πιλοτικά «ανοιχτά» προγράμματα σπουδών
- 3) Τείνει να αποδεχτεί την αυτονομία της σχολικής μονάδας και την αναβάθμισή της σε επιμορφωτικό κέντρο.

Ακολουθούν ορισμένες ενδεικτικές υποστηρικτικές δράσεις και πρακτικές επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών:

- Ο αυτοκαθορισμός των επιμορφωτικών αναγκών των επιμορφούμενων και η συνεχής διάχυση αυτής της αντίληψης σε επιμορφωτικά σεμινάρια, μέσω βιωματικών μεθόδων και πρακτικών δημιουργικής παιδαγωγικής (ανάπτυξης εκπαιδευτικών σεναρίων / educational scenarios) και μεθόδων υποχρεωτικής πιστοποίησης των αποκτώμενων γνώσεων (όπως έγινε στο πλαίσιο του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης, 2010-2011)
- Έχει σημασία ο έλληνας εκπαιδευτικός να αντιληφθεί το αντιστάθμισμα του συνδιαμορφωτικού του ρόλου στο εκπαιδευτικό σύστημα που δεν είναι τίποτε άλλο από την

καλλιέργεια του επαγγελματισμού του. Κομβικό σημείο διαμόρφωσης μιας τέτοιας στάσης είναι η κουλτούρα αυτό-αξιολόγησης που θα πρέπει να τον διακατέχει και το κυριότερο εργαλείο για την αποδοτικότητά της είναι το portfolio του εκπαιδευτικού.

- Ευρύτερο πλαίσιο επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού συνιστά η σχολική του μονάδα. Το σύστημα ενδοσχολικής και διασχολικής επιμόρφωσης (δίκτυο γειτονικών η συστεγαζόμενων σχολικών μονάδων) έχει αποδειχτεί διεθνώς ιδιαίτερα εύχρηστο και αποτελεσματικό. Οι εκπαιδευτικοί, χωρίς να μετακινούνται, εμπεδώνουν συνεχώς τον επαγγελματισμό τους σε ένα οικείο σε αυτούς χώρο, εφόσον:
- Συμμετέχουν ενεργά σε ένα σύστημα αυτο-αξιολόγησης της σχολικής τους μονάδας (επιχειρήθηκε η πιλοτική εφαρμογή του 2010-11)
- Ανταλλάσσουν παιδαγωγικές απόψεις με το σχολικό σύμβουλο και επιμορφώνονται από αυτόν
- Επιμορφώνουν συναδέλφους τους, αξιοποιώντας αυξημένα προσόντα τους ή προγενέστερη σχετική εμπειρία τους
- Αυτενεργούν από πλευράς διδακτικών μεθόδων, τις θέτουν στην κρίση των συναδέλφων τους (peer evaluation) ή στην κρίση του σχολικού συμβούλου (δειγματικές διδασκαλίες)
- Συνεργάζονται διεπιστημονικά με τους συναδέλφους τους με την ευκαιρία καινοτόμων διδακτικών πρακτικών και δραστηριοτήτων (Ερευνητικές Εργασίες –Πολιτιστικά Προγράμματα)
- Καθοδηγούν με τη λογική του θεσμού του μέντορα αρχάριους εκπαιδευτικούς στην γενικότερη εκπαιδευτική λειτουργία τους μέσα στο σχολείο.

Θεωρούμε τελικά ότι με δράσεις σαν τις προηγούμενες, η σχολική μονάδα μετατρέπεται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς σε κέντρο επαγγελματικής τους ανάπτυξης, μέσω της εναλλαγής τους σε διάφορους ρόλους ως reflective practitioners, και στο πνεύμα της «collective reflection» ως διαδικασίας επανάδρασης οποιουδήποτε συλλογικού ανθρωποσυστήματος.

Σχέδιο επιμορφωτικών πρακτικών για τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Νικόλαος Γραίκος, Σχολικός Σύμβουλος 1ης Εκπ/κής Περιφέρειας Π.Ε. Πιερίας

Εισαγωγή

Στη σημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα οι δυνατότητες επιμόρφωσης και επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών είναι περιορισμένες. Εάν εξαιρέσουμε τις προσπάθειες για αναβάθμιση των επαγγελματικών τους γνώσεων που καταβάλλουν με δική τους πρωτοβουλία πολλοί εκπαιδευτικοί, οι τυπικές επιμορφωτικές ευκαιρίες που παρέχει το εκπαιδευτικό σύστημα περιορίζονται στις πρωτοβουλίες των οικείων Σχολικών Συμβούλων και στις περιστασιακές επιμορφωτικές ημερίδες, που οργανώνονται από τους θεσμικούς φορείς, όταν πρόκειται να προωθηθούν νέα προγράμματα σπουδών ή νέα σχολικά εγχειρίδια.

Με βάση την επιμορφωτική μας εμπειρία ως Σχολικού Συμβούλου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (από το 2007) και ως επιμορφωτή σε εκπαιδευτικά κέντρα (Π.Ε.Κ., Κ.Π.Ε. κ.ά.) προτείνουμε το παρακάτω επιμορφωτικό πλάνο, το οποίο εφαρμόζουμε πρακτικά εδώ και χρόνια και συνεχίζουμε να επεξεργαζόμαστε.

Δεδομένα

(α) Οι επιμορφωτικές δυνατότητες που παρέχει η κείμενη νομοθεσία στους Σχολικούς Συμβούλους είναι η οργάνωση ημερίδων (μέχρι δύο το χρόνο), περιστασιακών δώρων συναντήσεων τις δύο τελευταίες διδακτικές ώρες της ημέρας (εφόσον δεν εμποδίζεται η ομαλή λειτουργία των σχολείων) και η παιδαγωγική υποστήριξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

(β) Από τις δυνατότητες αυτές οι δύο πρώτες είναι ανεπαρκείς, τόσο από την άποψη του επιμορφωτικού χρόνου, όσο και από τις τυπικές δυσκολίες πραγμάτωσής τους. Οι ημερίδες και οι δώρες συναντήσεις, όταν τελικά με πολλές δυσκολίες πραγματοθούν (άδειες, κόστος συμμετοχής άλλων επιμορφωτών κ.ά.), συνήθως εξαντλούνται σε θεωρητικές διαλέξεις. Σπάνια έχουν βιωματικό ή εργαστηριακό χαρακτήρα.

(γ) Οι ιδέες των εκπαιδευτικών για την επιμόρφωσή τους χαρακτηρίζονται από την τάση για πρακτικές διδακτικές οδηγίες και τη σχετική ασάφεια ως προς τις επιμορφωτικές ανάγκες και τους στόχους.

Προϋποθέσεις πρότασης

Με βάση τα προηγούμενα δεδομένα και την πρακτική εμπειρία θεωρούμε ότι οι αποτελεσματικότερες επιμορφωτικές πρακτικές θα πρέπει να έχουν ως αφετηρία τον κριτικό αναστοχασμό ως προς τις δεδομένες επιμορφωτικές δυνατότητες. Έτσι:

(α) Από το ανυσματικό σχήμα: «αρχική εκπαίδευση → επαγγελματική εμπειρία → περιστασιακή επιμόρφωση» προτείνουμε το αμφίδρομο σχήμα «επαγγελματική εμπειρία ↔ συστηματικός αναστοχασμός της εμπειρίας». Και από το αντίστοιχο ανυσματικό σχήμα

«επιμορφωτής → επιμορφούμενος» προτείνουμε το αμφίδρομο σχήμα «καθοδηγητής / επιμορφωτής ↔ συνεργάτης / επιμορφούμενος».

(β) Από την αποσπασματική επιμόρφωση επιμέρους πρακτικών προτείνουμε τη συστηματική και αναστοχαστική συνολική αναμόρφωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με βάση την εμπράγματη συνεργασία καθοδηγητή-συνεργάτη μέσα στη σχολική τάξη.

Πρακτικές επιμορφωτικές διαδικασίες

(α) Οργάνωση επιμορφωτικού πλάνου με βάση τον αναστοχασμό σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές ιδέες, οι οποίες τίθενται σε πρακτική δοκιμασία. Στην πρότασή μας η κεντρική ιδέα που επεξεργαζόμαστε είναι η μετάβαση από τη διδακτική διαδικασία, που εξαντλείται σε δραστηριότητες και ασκήσεις, σε μαθητικές δράσεις που προϋποθέτουν την ενεργητική εμπλοκή των παιδιών, τόσο στην παραγωγή, όσο και στην επεξεργασία των δράσεων και με προϋπόθεση την ανταπόκρισή τους στην επίλυση πραγματικών και προβληματικών καταστάσεων.

(β) Συζήτηση της κεντρικής παιδαγωγικής ιδέας με τους εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα και συγκρότηση παιδαγωγικής ομάδας (π.ο.). Στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί της π.ο. μαζί με τον καθοδηγητή σχεδιάζουν και πραγματοποιούν στις τάξεις τους την εκπαιδευτική δράση, η οποία μπορεί να αφορά την ενότητα ενός διδακτικού αντικειμένου (Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Ιστορία κ.α.) ή να έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα (πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τοπικής ιστορίας κ.ά.). Η διάρκεια της εκπαιδευτικής δράσης δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία δώρα μαθήματα. Στην π.ο. συμμετέχουν εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων κι όχι μόνο δάσκαλοι/ες (ΠΕ-70).

(γ) Συζήτηση των αποτελεσμάτων της δράσης με τους άμεσα εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς και στη συνέχεια με την π.ο. Συνολικός αναστοχασμός ως προς τη στοχοθεσία.

(δ) Παρουσίαση των δράσεων σε επιμορφωτικές ημερίδες και σε δώρα συναντήσεις.

(ε) Οι επιμορφωτικές ημερίδες έχουν αποκλειστικά εργαστηριακό ή ενδοσχολικό χαρακτήρα. Στη δεύτερη περίπτωση επιπλέον προηγείται συνεργασία με όλους τους εκπαιδευτικούς του σχολείου ως προς τη θεματολογία και το συμμετοχικό τους ρόλο.

(στ) Πραγματοποίηση ημερίδων ή επιμορφωτικών μαθημάτων θεωρητικού προβληματισμού σε εθελοντική βάση εκτός διδακτικού ωραρίου.

Αξιολόγηση

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα είναι σε εξέλιξη και δεν έχει αξιολογηθεί ακόμα συστηματικά, όμως παρόλα αυτά εκτιμούμε ότι τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα είναι θετικά. Την εκτίμησή μας τη στηρίζουμε:

(α) Στην εθελοντική συμμετοχή ενός ικανού αριθμού εκπαιδευτικών, η οποία ανέρχεται στο 25 % περίπου του συνόλου των εκπαιδευτικών της περιφέρειάς μας.

(β) Στις απαντήσεις των εκπαιδευτικών σε σχετικό ερωτηματολόγιο που διανείμαμε, στις οποίες δηλώνουν την προτίμησή τους σε ενδοσχολικά επιμορφωτικά προγράμματα εργαστηριακού τύπου.

(γ) Στην ποιοτική αξιολόγηση των παραγόμενων μαθητικών δράσεων και στην ανταπόκρισή τους στους εκπαιδευτικούς στόχους που τέθηκαν.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Boreen, J. & Johnson, M. K. & Niday, D., & J. Potts 2000. *Mentoring beginning teachers: guiding, reflecting, coaching*. York, Maine: Stenhouse Publishers.
- Fullan, M. & Hargreaves, A. (eds) 1992. *Teacher development and education change*. London: Falmer Press.
- Kalantzis, M. & Cope, B. 2003. *Designs of learning*. Australia: Common Ground Publishing Pty Ltd.
- Μπαγάκης, Γ. (επιμ.) 2005. *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Παπαναούμ, Ζ. 2003. *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός.
- Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, Ε. 2000. *Η επιμόρφωση από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Εμπειρική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Επιμόρφωση και δυσπρόσιτα – νησιωτικά σχολεία

Εβίτα Καραγεώργου, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ02 Σάμου

Η επιμόρφωση δεν είναι απλά ένα καθήκον προς διεκπεραίωση, παράλληλα με άλλες υπηρεσιακές απαιτήσεις, ούτε για όσους τη σχεδιάζουν ούτε για τους αποδέκτες της. Έχει να κάνει με την ταυτοποίηση του εκπαιδευτικού ως επιστήμονα, ως διανοούμενου, ως πνευματικού ανθρώπου που θα τείνει διαβίου ο ίδιος και θα συμβάλει στην ανύψωση του μορφωτικού και του αξιακού περιεχομένου του έργου του, του κοινωνικού του ρόλου, στη διαρκή προαγωγή εν τέλει της ίδιας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αν γίνει υπηρεσιακά κατανοητό και ατομικά αποδεκτό αυτό το αφηρητικό σημείο, τότε μπορούμε να αισιοδοξούμε για την επιτυχή έκβαση των ποικίλων και πολυεπίπεδων προγραμμάτων επιμόρφωσης.

Για όσους εκπαιδευτικούς υπηρετούν στα δυσπρόσιτα σχολεία και ιδιαίτερα για όσους βιώνουν την απομόνωση του νησιωτικού χώρου, η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης πολλαπλασιάζεται και η υλοποίηση της δυσχεραίνεται ακόμη περισσότερο.

Δύο είναι κατά την γνώμη μου οι άξονες επί των οποίων μπορεί να στηριχθεί με επιτυχία η επιμορφωτική πρακτική, ειδικότερα σ' αυτήν την περίπτωση.

Ο πρώτος συνδέεται με την εκπόνηση και πραγματοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, στοχευμένων στις προσδιορισμένες ανάγκες των εκπαιδευτικών και κατά ειδικότητα, μεθοδευμένων με ρεαλισμό και ευελιξία. Ανάλογα προγράμματα κατά καιρούς έχουν γίνει από πολλούς φορείς και σε ηλεκτρονική μορφή κυκλοφορεί άφθονο υλικό στο διαδίκτυο και στις ποικίλες πύλες ενημέρωσης. Είναι όμως ασυντόνιστο, αποσπασματικό και δυσχερές στη χρήση του από και μόνο το γεγονός της αφθονίας του, η δε ρητορική του συχνά αποξενώνει και φοβίζει το χρήστη του.

Το ΙΕΠ χρειάζεται, αφού διερευνήσει με τη βοήθεια και των σχολικών συμβούλων, τις επιμορφωτικές ανάγκες και προτεραιότητες που οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θέτουν για τους εαυτούς τους, να καταστρώσει ένα ελάχιστο πλάνο με οριοθετημένο χρονοδιάγραμμα, σε ετήσια βάση, στο οποίο να εμπλέκονται με ποικίλους τρόπους όλοι οι εκπαιδευτικοί ανά σχολική μονάδα και περιφέρεια (είτε με πρακτικές εφαρμογές, είτε σαν ανοικτή επικοινωνία για την ανταλλαγή εμπειρίας, είτε σαν αυτομόρφωση και απόκτηση δεξιοτήτων). Χρειάζεται επίσης να διευρυνθούν οι δυνατότητες συμμετοχής επιλεγμένων εκπαιδευτικών σε μακροπρόθεσμα επιμορφωτικά προγράμματα, που σήμερα είναι πολύ περιορισμένη.

Ο δεύτερος άξονας συνδέεται με την οργάνωση της ενδοσχολικής επιμόρφωσης σε επίπεδο σχολικής μονάδας, όπου και εδώ ο ρόλος των συμβούλων είναι καίριος. Η ενδοσχολική επιμόρφωση υλοποιείται εύκολα και αποτελεσματικά, αν ο διευθυντής του σχολείου και ο σχολικός σύμβουλος συνδράμουν στην καλλιέργεια ενός κλίματος συνεργασίας, αμοιβαιότητας και συστηματικής ανταλλαγής της εμπειρίας μεταξύ των διδασκόντων, και μεταξύ των καθηγητών ειδικότητας αλλά και μεταξύ όλων των συναδέλφων, ιδιαίτερα δε αν εκπονούνται από κοινού διαθεματικές εργασίες και προγράμματα ή πρότζεκτ. Με την παρουσία και την ενθάρρυνση, με το

διδακτικό παράδειγμα και των ίδιων των συμβούλων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κατανοήσουν την τεράστια ωφέλεια που αποκομίζουν αν ανοίξουν τις διδακτικές αίθουσες στην αλληλοπαρακολούθηση των διδασκαλιών τους, στην συναδελφική κριτική και τον αναστοχασμό πάνω σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας, παιδαγωγικής και επιστημονικής καινοτομίας. Η σχολική μονάδα μπορεί, με την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς, στον αρχικό προγραμματισμό του εκπαιδευτικού της έργου να καταστρώνει πρόγραμμα εσωτερικής επιμόρφωσης για τα μέλη της, έχοντας καταγεγραμμένες τις ανάγκες σύμφωνα με την κρίση των εκπαιδευτικών αλλά και τις ιδιαιτερότητες της.

Είναι πολύ σημαντικό και ηθικά πολύτιμο να επικρατήσει η αρχή της αμοιβαιότητας και ανταποδοτικότητας, κατά την οποία τα ατομικά προσόντα και οι κατακτήσεις κάθε εκπαιδευτικού ξεχωριστά, μπορούν να διατεθούν στην κοινή τράπεζα πολιτισμικού κεφαλαίου όλου του σχολείου, αλλά και της τοπικής κοινωνίας ευρύτερα, από την οποία μπορούν να επωφεληθούν και αντικειμενικά επωφελούνται όλοι. Το ίδιο σημαντικό εξάλλου είναι και η ίδια η τοπική κοινωνία να αισθάνεται και να αντιμετωπίζει τους εκπαιδευτικούς ως διακεκριμένα μέλη της, διασυνδέοντας λειτουργικά το σχολικό πρόγραμμα με την εν γένει κοινωνική και πολιτιστική ταυτότητά της.

Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι υπάλληλοι που υπηρετούν τη θητεία τους, ως ατομικό επάγγελμα. Είναι επιστήμονες και παιδαγωγοί, το έργο των οποίων αντανakλάται ανά πάσα στιγμή στα μάτια των μαθητών τους και στο μέλλον των επερχόμενων γενεών. Μπορεί να γίνεται πιο φωτεινό και ελπιδοφόρο αν βοηθήσουμε όλοι, όσοι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εμπλεκόμαστε στην εκπαιδευτική διαδικασία από κάθε θέση, να απομακρύνεται το έργο αυτό από τα βαλτωμένα ύδατα της συνήθειας, της επανάληψης ή και στη χειρότερη περίπτωση της αγγαρείας, με την εγνωσμένη και διαρκώς εντεινόμενη αναποτελεσματικότητα.

Η αναγκαιότητα της ενδοσχολικής επιμόρφωσης στη σύγχρονη εκπαίδευση

Χαρά Κοσεγιάν, σχολική σύμβουλος ΠΕ02 Δωδεκανήσου

Οι ανάγκες για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τόσο των μαχίμων, όσο και των στελεχών της εκπαίδευσης ολοένα και αυξάνονται καθιστώντας την απαραίτητη και απαιτητή. Στην προτίμηση των συναδέλφων το τελευταίο διάστημα κερδίζει έδαφος το μοντέλο που εντάσσει την επιμόρφωση μέσα στη σχολική μονάδα καθώς αυτή αντιμετωπίζεται ως «κύτταρο αναπαραγωγής και εξέλιξης των αρχών και των προδιαγραφών του εκπαιδευτικού συστήματος, ως ο χώρος δηλαδή, όπου εκδηλώνονται και αλληλεπιδρούν οι διαδικασίες, οι στάσεις και οι συμπεριφορές όλων των εμπλεκόμενων στη σχολική διαδικασία ατόμων, διαμορφώνοντας το γενικό κλίμα και υποδηλώνοντας το ήθος του σχολείου στο μικροεπίπεδο, πέρα βέβαια από το χαρακτήρα του εκπαιδευτικού συστήματος στο μακροεπίπεδο» (Βλάχος στο ΠΙ, 2008: 16).

Εύλογα, η επιμόρφωση που απευθύνεται εσωτερικά στο σχολείο επιδρά στο μικροεπίπεδο, καθώς μέσα στην ίδια την κοινότητα των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών μπορεί να αποκτήσει συνέχεια, επιτρέπει την ανάπτυξη ουσιαστικών εσωτερικών σχέσεων, κάποιες φορές, δε, και ιδιαίτερα ισχυρών, μέσα από την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων και την ανάληψη κοινών δράσεων, ενώ παραπέρα οδηγεί σε ανατροφοδότηση και συνεχή αυτο- , όσο και ετερο-αξιολόγηση.

Σε αυτό το πλαίσιο κάθε εκπαιδευτική μονάδα αρχικά ανιχνεύει την πραγματική κατάσταση έως και τις ιδιαίτερες συνθήκες και τις πραγματικότητες που επισυμβαίνουν στη συγκεκριμένη σχολική ζωή, κυρίως για τους μαθητές, και στη συνέχεια διερευνά τους στόχους της και συγκεκριμενοποιεί το πρόγραμμα επιμόρφωσης στα σημεία που η κοινότητα θεωρεί ότι χρειάζεται, ανάλογα με τις προσδοκίες του περιβάλλοντος και τις εκάστοτε συνθήκες, ενώ ταυτόχρονα απαντά και στο ερώτημα ποια μπορεί να είναι η συμβολή του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας στην άρση των όποιων δυσκολιών ή δυσαρμονιών σε όποιο επίπεδο και αν εντοπίζονται αυτές.

Η ενδοσχολική επιμόρφωση εντάσσεται στην από κοινού ανάληψη δράσης προς έναν κοινό στόχο υπηρετώντας τη λογική της συνεργατικής κοινότητας μάθησης (collaborative learning community). Προϋποθέτει εσωτερική εκπαιδευτική οργάνωση και πιστώνεται κύρια στο διευθυντή της σχολικής μονάδας που λειτουργεί με όρους μαέστρου μιας ορχήστρας ή διευθυντή χορωδίας διοχετεύοντας τις προσπάθειές του προσωπικού του προς μια σαφή κατεύθυνση και κοινά αποδεκτούς σκοπούς για τη μάθηση των μαθητών. Μια σχολική μονάδα το πρώτο που πρέπει να παρέχει στους εκπαιδευτικούς είναι υποστηρικτικές δομές και πολιτικές που διευκολύνουν το να τους παρέχονται στους καθηγητές ευκαιρίες για διαρκή επαγγελματική ανάπτυξη και συνεργατικές πρακτικές.

Στο πλαίσιο αυτά είναι αντιληπτή η ανάγκη της επιμόρφωσης και των στελεχών της εκπαίδευσης, διευθυντών σχολείων, διευθυντών εκπαίδευσης, προϊσταμένων γραφείων, προκειμένου να υποστηρίξουν και οι ίδιοι τις δράσεις της ενδοσχολικής. Γι' αυτό το λόγο

επισημαίνουμε ότι τίποτα από τα παραπάνω δεν μπορεί να επιτευχθεί αν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί δεν βλέπουμε τους εαυτούς μας υπό το πρίσμα της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης, στα πλαίσια της δια βίου εκπαίδευσης, αφενός για το καλό των μαθητών μας, αφετέρου για την προσωπική μας αυτοβελτίωση και την επαγγελματική μας ανάπτυξη.

Με λίγα λόγια, η ενδοσχολική επιμόρφωση απευθυνόμενη κύρια στους καθηγητές του συγκεκριμένου σχολείου τους και ωθώντας τους να προβληματίζονται σε κοινά θέματα και να αποκτούν τις ίδιες εμπειρίες μάθησης οδηγεί μοιραία και ευτυχώς στη δημιουργία συνεργατικού κλίματος που θα λειτουργήσει στο ρόλο του διευκολυντή μάθησης (learning facilitator). Οι εκπαιδευτικοί δηλαδή μέσα από κοινές διαλογικές εκπαιδευτικές διαδικασίες θα προχωρήσουν ως άτομα και ως επαγγελματίες βιώνοντας ένα εξαιρετικό συνεργατικό κλίμα.

Από μια άλλη οπτική, το να βλέπουμε τους εαυτούς μας ως εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους σε αυτή τη συνεχή διαδικασία εναλλαγής, μας καθιστά περισσότερο υπεύθυνους. Όπως και οι μαθητές μας, έτσι και κάθε εκπαιδευτικός στο σύστημα πρέπει να αναπτυχθεί και να μάθει. Δεν είναι δυνατό να ζητούμε από τους μαθητές να διαβάζουν συνεχώς και να είναι επιμελείς και να μην κάνουμε το ίδιο εμείς ως εκπαιδευτικοί. Αν γνωρίζουμε τι διευκολύνει τη μάθηση πρέπει πρώτα να το εφαρμόσουμε στον εαυτό μας. Ως δάσκαλοι πρέπει να αναμετρηθούμε με θέματα όπως το ποιοι είμαστε, πού θέλουμε να φτάσουμε, πού θέλουμε να φτάσουν οι μαθητές μας, πως θα μάθουμε μαζί τους και πώς θα ζήσουμε μαζί τους. Με αυτόν τον τρόπο προάγεται η έννοια της σχολικής κουλτούρας είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης, με τεχνικές αυτοβελτίωσης και αυτοπροσδιορισμού, με αλλαγή του εαυτού μας και των άλλων.

**Αξιοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος:
Η περίπτωση του εκπαιδευτικού λογισμικού της γλώσσας
της Ε' και ΣΤ' τάξης του Δημοτικού**

*Θεόδωρος Μπαρής, Προϊστάμενος Επιστημονικής & Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Π/θμιας
Εκπ/σης Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας
Ηρακλής Αγγελόπουλος, Σχολικός Σύμβουλος 5ης Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης
με έδρα την Πάτρα
Παναγιώτης Καραγιάννης, Σχολικός Σύμβουλος 6ης Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης
με έδρα την Πάτρα*

Το πλαίσιο της επιμορφωτικής δράσης

Φυσικό αντικείμενο της επιμορφωτικής δράσης που υλοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2012 στο Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο Πάτρας, αποτέλεσε η παιδαγωγική επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην ενσωμάτωση του υποστηρικτικού υλικού (εκπαιδευτικό λογισμικό) του Γνωστικού Αντικειμένου της Γλώσσας Ε' & ΣΤ' τάξης Δημοτικού. Η επιμόρφωση απευθύνθηκε στους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανεξαρτήτως των τεχνολογικών μέσων και δεξιοτήτων που διέθεταν. Προτεραιότητα δόθηκε στους εκπαιδευτικούς που είχαν επιμόρφωση Α' επιπέδου στις Νέες Τεχνολογίες ή και καθόλου επιμόρφωση σε αυτές.

Ειδικότερα το πλαίσιο Επιμόρφωσης διέπετο από τις ακόλουθες αρχές:

1. Προαιρετικότητα της επιμορφωτικής διαδικασίας,
2. Ενεργητική συμμετοχή του εκπαιδευομένου,
3. Ευρετική πορεία προς την γνώση,
4. Άμεση εφαρμογή και σύνδεση της επιμόρφωσης με την σχολική τάξη,
5. Ευελιξία και
6. Κοινωνική Αλληλεπίδραση

Οι πυλώνες υλοποίησής της ήταν:

- Έμφαση στη διδακτική πράξη
- Αξιοποίηση της μεθοδολογίας εκπαίδευσης ενηλίκων
- Εφαρμογή των θεμάτων επιμόρφωσης στην σχολική τάξη
- Αναστοχασμός

Υλοποίηση της επιμορφωτικής δράσης

Ειδικοί στόχοι της επιμορφωτικής δράσης τέθηκαν σε ένα πρώτο επίπεδο η γνωριμία και η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με συγκεκριμένες θεματικές ενότητες του λογισμικού και σε ένα δεύτερο επίπεδο η αξιοποίησή του στην καθημερινή διδακτική τους πρακτική. Ως γενικός στόχος οριοθετήθηκε η «αφύπνιση» του ενδιαφέροντος των εκπαιδευτικών για την ενσωμάτωση των Ν.Τ στη διδακτική διαδικασία.

Η ομάδα επιμόρφωσης περιλάμβανε είκοσι τέσσερις εκπαιδευτικούς από διαφορετικές σχολικές τάξεις και με διαφορετικό επίπεδο γνώσεων αναφορικά με τους υπολογιστές. Η υλικοτεχνική υποδομή που απαιτήθηκε για την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης ήταν δώδεκα Η/Υ, στην επιφάνεια εργασίας των οποίων είχε «φορτωθεί» το συγκεκριμένο λογισμικό και τα σχολικά εγχειρίδια Γλώσσας Ε' και ΣΤ' Δημοτικού. Ένας βιντεοπροβολέας συνδεδεμένος με Η/Υ, μια οθόνη προβολής και δώδεκα θρανία με τα οποία είχαν δημιουργηθεί έξι ομάδες των τεσσάρων ατόμων. Επίσης, μια «θέση παρουσίασης» των απόψεων της κάθε ομάδας στην ολομέλεια.

Η δομή του εργαστηρίου δομήθηκε νοητά στις παρακάτω φάσεις, που είχαν χρονικό εύρος τριών ωρών.

Η γνωριμία- Δημιουργία ομάδων (χρονική διάρκεια 30')

Αρχικά παρουσιάστηκε από τους επιμορφωτές η βασική στόχευση της δράσης. Κατόπιν δραστηριότητες γνωριμίας συντέιναν σε ένα θετικό, δημιουργικό και ευχάριστο κλίμα. Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους επιμορφούμενους να καταθέσουν τις προσδοκίες τους για την επιμορφωτική συνάντηση. Οι απόψεις τους αποτέλεσαν και το βασικό πλαίσιο της δράσης μας. Παράλληλα χάρτινες λωρίδες με λέξεις από τις θεματικές ενότητες του λογισμικού αποτέλεσαν το «εργαλείο» δημιουργίας των ομάδων. Ειδικότερα κατά την είσοδό τους στην αίθουσα του εργαστηρίου, οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να επιλέξουν ο καθένας μία από ισάριθμες λωρίδες με τον αριθμό των επιμορφούμενων, που περιείχαν φράσεις ή λέξεις που παρέπεμπαν σε θεματικές του λογισμικού. Συγκεκριμένα οι λωρίδες με τις λέξεις «εικόνα», «προϊόν», «σλόγκαν», «προβολή», αποτελούσαν το συνδεδεμένο ιστό των μελών της ομάδας «Διαφήμιση» που θα προσέγγιζε ανακαλυπτικά την ενότητα του λογισμικού: «Λούνα Πάρκ».

Η διερεύνηση/Βιωματικό εργαστήριο (χρονική διάρκεια 1,5 ώρα)

Η γνωριμία και η εξοικείωση με το συγκεκριμένο λογισμικό στο πλαίσιο των ομάδων έγινε με φύλλα εργασίας. Ειδικότερα, σε κάθε μια από τις ομάδες, ανάλογα τη θεματική ή την υποενότητα του λογισμικού που είχαν επιλέξει με βάση τις λωρίδες, δόθηκε το αντίστοιχο φύλλο εργασίας σε έντυπη μορφή και προσδιορίστηκε ο χρόνος ενασχόλησης.

Ενδεικτικά Φύλλα Εργασίας

Το λογισμικό της Γλώσσας Ε' & ΣΤ' Δημοτικού του Π.Ι. το οποίο θα βρείτε στην επάνω αριστερή του υπολογιστή σας, λειτουργεί ως υποστηρικτικό υλικό των σχολικών εγχειρίδιών και υπηρετεί τόσο τους άμεσους όσο και τους ενδιάμεσους γλωσσικούς σκοπούς σύμφωνα με το Α.Π.Σ.-Α.Ε.Π.Π.Σ.

Ελάτε να γνωρίσουμε το λογισμικό και με βάση αυτό να σχεδιάσουμε δραστηριότητες - Έχετε έτοιμοι, Ομοίαι!

- Ανοίξτε το εκπαιδευτικό λογισμικό «Γλώσσα Ε' & ΣΤ' Δημοτικού», επιλέξτε και περιηγηθείτε για λίγο στην ενότητα «Λέξεις και Φωνητισία»
- Στη συνέχεια επιλέξτε και εξερευνήστε την υποενότητα: «Το Ξύλινο Ανθρώπινο».
- Συζητήστε, τώρα, σε δώδεκα διδακτικές γλωσσικές στόχους που θα μπορούσατε να θέσετε για μαθητές Ε' τάξης του Δημοτικού με βάση τη συγκεκριμένη υποενότητα. Καταγράψτε στην ομάδα σας, κατά λέξη σε δύο τουλάχιστον στόχους.

Αφού καταλάβετε πώς στόχος, επιλέξτε δραστηριότητες, με βάση τη συγκεκριμένη υποενότητα, η οποία θα υλοποιεί κάποιον ή κάποιους από τους προαναφερόμενους στόχους.

Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας/Οργάνωση της τάξης:

Τέλος, συζητήστε στην ομάδα σας για το τι επιπλέον σας προσφέρει η αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού σε σύγκριση με τα συμβατικά μέσα διδασκαλίας για τους στόχους που θέσατε.

Τα μέλη της ομάδας:

Το λογισμικό της Γλώσσας Ε' & ΣΤ' Δημοτικού του Π.Ι. το οποίο θα βρείτε στην επάνω αριστερή του υπολογιστή σας, λειτουργεί ως υποστηρικτικό υλικό των σχολικών εγχειρίδιών και υπηρετεί τόσο τους άμεσους όσο και τους ενδιάμεσους γλωσσικούς σκοπούς σύμφωνα με το Α.Π.Σ.-Α.Ε.Π.Π.Σ.

Στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος της Ε' τάξης έχετε προγραμματίσει να διδάξετε την Ενότητα 4: «Τα ζώα που ζουν κατά μας» (σελ. 56-64).

Οι διδακτικοί στόχοι της ενότητας είναι:

- Κριματικό στόχοι
 - Οι μαθητές:
 - περιγράφουν ζώα,
 - συμπληρώνουν μαζικά σφελίδια,
 - δημιουργούν κόμικς
- Λεξιγραμματικό στόχοι
 - Οι μαθητές:
 - χρησιμοποιούν επίθετα και μεταξής με τη λειτουργία επιθέτων,
 - χρησιμοποιούν σωστά το αρσενικό και το αόριστο άρθρο
 - κάνουν επίθετα σε -ος/-ή/-ι και σε -ος/-ή/-ο

Πριν αρχίσετε το διδακτικό σας σχεδιασμό συμπληρώστε για 10' στην ενότητα του λογισμικού: «Λούνα Πάρκ»

Έχετε έτοιμοι, Ομοίαι!!!

- Συζητήστε με τα μέλη της ομάδας σας που υποενότητα/δραστηριότητα του «Λούνα Πάρκ» θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διδακτικά προκειμένου υλοποιηθεί κάποιος από τους προαναφερόμενους στόχους της ενότητας.
- Στη συνέχεια επιλέξτε μία δραστηριότητα με βάση το παρόμοιο υπόδειγμα

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
 Τίτλος δραστηριότητας:.....

Στόχος δραστηριότητας:.....

Ενδεικτική χρονική διάρκεια δραστηριότητας:.....

Εκπαιδευτικό υλικό:.....

Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας/Οργάνωση της τάξης:

Τα μέλη της ομάδας:

Κοινωνική Αλληλεπίδραση (χρονική διάρκεια 40 λεπτά)

Παρουσίαση των απόψεων των ομάδων στην ολομέλεια μέσω εκπροσώπων. Ειδικότερα ο εκπρόσωπος της κάθε ομάδας παρουσιάζει από «θέση παρουσίασης» που είχε δημιουργηθεί, την συνθετική άποψη της ομάδας του. Παράλληλα, επιδείκνυε στον βιντεοπροβολέα τη λειτουργία της συγκεκριμένης ενότητας. του λογισμικού.

Σύνθεση απόψεων/Αναστοχασμός /Πρακτικά οφέλη (χρονική διάρκεια 15΄)

Η όλη διαδικασία έκλεισε με δημιουργική συζήτηση που αναπτύχθηκε αναφορικά με τη χρήση του συγκεκριμένου λογισμικού στη σχολική τάξη. Οι απόψεις που κατατέθηκαν ανέδειξαν την έννοια της προστιθέμενης αξίας του σε σχέση με το σχολικό εγχειρίδιο.

Αξιολόγηση (χρονική διάρκεια 5΄)

Η συμπλήρωση ερωτηματολογίου από τους επιμορφούμενους έδωσε ευκαιρία για αξιολόγηση του εγχειρήματος. Η ανάλυση των δεδομένων της αξιολόγησης ανέδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί προκρίνουν μορφές επιμόρφωσης με καινοτομικές παρεμβάσεις που στηρίζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων και χαρακτηρίζονται από ευρετική πορεία στη γνώση. Παράλληλα καταδείχτηκε ότι η θεματολογία επιμορφωτικών δράσεων που περιλαμβάνουν την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ τυγχάνει ιδιαίτερου ενδιαφέροντος από τους εκπαιδευτικούς.

Οι θεατρικές δεξιότητες των εκπαιδευτικών

Κατερίνα Μπρεντάνου, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ02 Πειραιά

Μπορώ να πάρω οποιοδήποτε άδειο χώρο και να τον ονομάσω σκηνή. Κάποιος διασχίζει αυτόν τον άδειο χώρο ενώ κάποιος άλλος τον παρατηρεί. Και αυτό από μόνο του αρκεί για να αρχίσει μια θεατρική πράξη (P. Brook, 1995). Η εμφάνιση στη «σκηνή» του δασκάλου, κάθε φορά που αρχίζει ένα μάθημα μας θυμίζει την εικόνα αυτή που μας περιγράφει ο γνωστός σκηνοθέτης Πήτερ Μπρουκ. Συνυπογράφει σ' αυτό και ο ελάχιστος ορισμός του θεάτρου, διατυπωμένος από τον Bentley. Θέατρο έχουμε κάθε φορά που ο Α ενσαρκώνει τον Β και ο Γ παρακολουθεί (E. Bentley, 1965). Αυτό σημαίνει ότι κάθε φορά που ένας δάσκαλος «κάνει μάθημα» μία θεατρική πράξη λαμβάνει χώρα.

Ας προσπαθήσουμε να παρατηρήσουμε μια τάξη στη διάρκεια ενός μαθήματος κάτω από αυτό το πρίσμα. Η έδρα, ο πίνακας και ο χώρος μπροστά είναι ο χώρος του θεάματος, η σκηνή. Οι σειρές των θρανίων είναι ο χώρος των θεατών. Τα όρια ανάμεσα στη σκηνή και στο χώρο των θεατών καθορίζονται από τον τύπο του μαθήματος και το θεσμικό πλαίσιο.

Στο παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας, το ρόλο του ηθοποιού τον κρατά ο διδάσκων και το ρόλο του θεατή οι μαθητές. Σύμφωνα με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές τεχνικές οι ρόλοι εναλλάσσονται. Οι μαθητές συμμετέχουν ενεργητικά, πράγμα που τους καθιστά εκτός από θεατές και ηθοποιούς και ο διδάσκων αναλαμβάνει παράλληλα με το ρόλο του ηθοποιού – πρωταγωνιστή και το ρόλο του σκηνοθέτη. Βέβαια, όπως και στο θέατρο έτσι και στην τάξη, βρισκόμαστε σ' ένα χώρο σύμβασης, που διέπεται από ιδιαίτερους νόμους και έχει πολύ συγκεκριμένους στόχους. Η επίτευξη αυτών των στόχων αφορά περισσότερο τη διδακτική προσέγγιση, τη μέθοδο και τη δημιουργία του κατάλληλου παιδαγωγικού κλίματος και πολύ λιγότερο το περιεχόμενο αυτό καθαυτό. Έτσι άλλωστε συμβαίνει και στο θέατρο. Το καλύτερο θεατρικό κείμενο μπορεί να καταστραφεί αν δεν παρουσιαστεί σωστά. Καταστροφή δε, θεωρείται η μη πρόσληψη του από το κοινό.

Η διδακτική λοιπόν πράξη μοιάζει πάρα πολύ με μία παράσταση, μία συνεχώς εξελισσόμενη και μεταβαλλόμενη «παράσταση». Ο δάσκαλος που επιδιώκει να φέρει σε αίσιο πέρας τη διαδικασία και να υλοποιήσει τους εκπαιδευτικούς του στόχους οφείλει να είναι ικανός να αναλάβει το ρόλο του ηθοποιού αλλά και του σκηνοθέτη. Για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η άσκηση των θεατρικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών έτσι ώστε να μπορούν:

A. Ως ηθοποιοί... να χειρίζονται σωστά και να ελέγχουν τις εκφράσεις του προσώπου τους, τη στάση του σώματος, τις κινήσεις των χεριών, την κατεύθυνση του βλέμματος, την κίνηση τους στο χώρο και – κυρίως- την ένταση, την ποιότητα, τις αποχρώσεις και την ποικιλία της φωνής τους.

B. Ως σκηνοθέτες... να έχουν σωστή αίσθηση του σκηνικού χώρου, να οργανώνουν την κίνηση όλων των μελών της τάξης, να αντιλαμβάνονται τους ρόλους που παίζουν οι μαθητές και να τους καθοδηγούν.

Κάθε μαθητής ανάλογα με την προσωπικότητά του, τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του αλλά και ανάλογα με τη δυναμική της τάξης συμπεριφέρεται και αντιδρά στα ερεθίσματα που δέχεται με το δικό του μοναδικό τρόπο. Οι μαθητές είναι παράλληλα απαιτητικό κοινό και ανυπάκουοι ηθοποιοί. Η «παράσταση» αυτή δεν είναι προαιρετική ούτε περιστασιακή. Συμβαίνει κάθε φορά και κάθε φορά είναι διαφορετική. Περιθώρια πρόβας δεν υπάρχουν. Η επιτυχία της παράστασης δεν αφορά την ψυχαγωγία μιας μερίδας ανθρώπων, αφορά την εκπλήρωση των ευγενέστερων στόχων του ανθρώπινου είδους, την επίτευξη της παιδείας. Και όπως στη διάρκεια μιας παράστασης δε μπορούμε κανέναν ηθοποιό να κατεβάσουμε από τη σκηνή και κανένα θεατή να βγάλουμε έξω από το θέατρο, έτσι και την ώρα της διδασκαλίας ο «καλός» εκπαιδευτικός πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιήσει όλες τις ικανότητες, όλα τα ταλέντα που αναδεικνύονται και όλες τις ιδιαιτερότητες, προς όφελος του συνόλου, της «παράστασης».

